

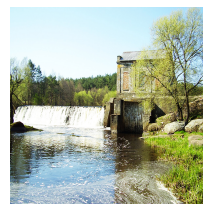
З. В. Сульська, В. В. Черняк

Лугинський район

ЛУГИНСЬКИЙ РАЙОН – район, що знаходиться у північній частині Житомирської області. Межує з Олев., Овруц., Коростен. і Ємільчин. р-нами Житомир. обл. Тер. р-ну заселена здавна, про що свідчать виявлені археол. пам'ятки періоду палеоліту. Тут була низка поселень східнослов'ян. племені древлян. Л. р. утвор. 1923 у складі Коростен. округи Волин. губ. У тому ж році проживало 36 377 осіб, з них українців – 80,3 %, євреїв – 8,5 %, поляків – 8,4 %, німців – 2,3 %, росіян – 0,3 %. 1932–37 – у межах Київ., від 1937 – Житомир. обл. Жит. потерпали від голодомору 1932–33 (кількість встановлених жертв у с. Будо-Літки – 28, у с. Бовсуни – 30, у с. Великий Дивлин – 35, у с. Червона Волока – 68, у с. Повч – 73 особи), зазнали сталін. репресій. Від 28 липня 1941 до 1 січня 1944 – під нім.-фашист. окупацією. На фронтах 2-ї світової війни воювали понад 5 тис. лугинців, з них 2805 загинули. Нацисти вбили 2312 жит., 2104 вивезли на примус. роботи до Німеччини. 1962 Л. р. ліквідовано, 1966 відновлено. Тер. р-ну була значно забруднена унаслідок аварії на ЧАЕС. Площа 994 км². За переписом 2001, насел. становило 20 823 особи (складає 76,0 % до 1989), станом на лютий 2015 – 16 799 осіб (українців – 94 %). У складі р-ну – смт [Лугини](#) та Миролубів (до 2016 – [Жовтневе](#)), 47 сільс. насел. пунктів. Лежить у межах *Поліської низовини*. Рельєф р-ну рівнинний: у пн. частині – низовинний плоский алювіально-зандровий, у пд. – горбисто-хвилястий моренно-зандровий. Розвідано Білокоровиц. родовище карбонат. порід (заг. запаси вапняку 11,5 млн т), Жеревец. родовище гранітів-порфіритів, 38 родовищ торфу (найбільші: Озерянське, болот. масив Гвоздь), є поклади глини для виробництва цегли, буд. піску, бурштину. Геологами також знайдено алмази та золотонос. пісок. Переважають дерново-підзолисті ґрунти. Протікають 14 річок довж. понад 10 км (бас. *Прип'яті*); найбільші – [Жерів](#), Крем'янка (Кремно), Конявка (Глухова). Створ. Повчан. ГЕС і водосховище (124 га). Пл. ліс. насаджень 42,1 тис. га. Зростають сосна, дуб, граб, липа, вільха, осика, береза. Об'єкти природно-заповід. фонду місц. значення: заказники Бучмани (295 га, гідрол.), Дивлинський (220,4 га; обидва – Дивлин. лісництво), Лугин. дубняки (150 га), Турейка (4 га; обидва – Лугин. лісництво), Радогощанський (152 га, Радогощан. лісництво; усі – ліс.), Зажерев. дача (170 га, Лугин. лісництво), Липницький (230 га, Липниц. лісництво; обидва – ботан.). С. госп-во р-ну спеціалізується на вирощуванні зернових, овочів і хмелю та тваринництві м'ясо-молоч. напрямку. Пл. с.-г. угідь 3,8 тис. га, з них орних земель – 2,7 тис. га. Діють 5 приват. с.-г. підприємств, 7 госп. т-в, 5 фермер. госп-в. Гол. пром. підприємства:

[Липниківський спиртовий завод](#) (понад 70 % у структурі пром. виробництва р-ну), Лугин. хлібозавод (понад 10 %), Лугин. лісгосп (6 %), Держлісгосп АПК (5 %). Нині тимчасово не випускає продукцію Кремнян. крохмал. завод. Проходить автомоб. дорога заг.-держ. значення Київ–Ковель. Залізничні ст.: Кремне, Лугини, Жерев. У р-ні – 19 заг.-осв. шкіл, 12 дошкіл. закладів, Кремнян. міжшкіл. навч.-вироб. комбінат; [Лугинський краєзнавчий музей](#), Бовсунів. сільс. істор. музей, 26 Будинків культури та сільс. клубів, 29 б-к, муз. школа; рай. лікарня, 3 амбулаторії, 31 фельдшер.-акушер. пункт. Від 1931 виходить рай. г. «Промінь», від 2011 – двічі на рік літ.-мист., краєзн. альманах «Світоч душі». За межами р-ну стали відомими нар. – жін. вокал. ансамбль «Любисток» Радогощан. Будинку культури, чол. ансамбль Липників. Будинку культури та фольклорно-етногр. колектив Калинів. Будинку культури. Збереглися Василів. церква у с. Бовсуни (18 ст.) та Воздвижен. церква у с. Калинівка (19 ст.). Реліг. громади: УПЦ МП, РКЦ, євангел. християн-баптистів, християн віри євангельської, адвентистів сьомого дня, свідків Єгови. На тер. р-ну – 66 пам'ятників і пам'ят. знаків, пов'язаних з подіями 2-ї світової війни. Серед видат. уродженців – фахівець у галузі механізації с. господарства, чл.-кор. НААНУ Д. Войтюк (с. Повч), фахівець у галузі електромеханіки В. Виговський (с. Солов'ї), математик Г. Кулинич (х. Лучищів побли. с. Жеревці), історик М. Олійник (с. Запілля), філософ В. Ярошовець (с. Путиловичі), економіст, Герой Соц. Праці І. Бондарчук (с. Макаківка, нині Старосілля); поетеса, засл. діяч мистецтв України [З. Кучерява](#) (с. Рудня-Повчанська), письменник П. Федотюк (с. Літки); Герої Рад. Союзу [П. Бовсунівський](#) (с. Бовсуни), П. Мірошніченко (с. Запілля). З Лугинщиною пов'язані життя та діяльність фізика, чл.-кор. АНУ В. Струтинського, художника-карикатуриста Л. Сторожука.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Сульська З. В. Лугинщина: Істор. нариси. Коростень, 2002;
2. Її ж. Солдати перемоги. Коростень, 2003;
3. Її ж. Була війна. Коростень, 2003;
4. Двуреченський В., Таргонський П. Лугинський район: Істор.-геогр. нарис. Ж., 2003;
5. Ними пишається Лугинщина. Коростень, 2005;
6. Сульська З. В. Жінки – ветерани війни та праці на Лугинщині. Коростень, 2007;
7. Її ж. Історія медицини на Лугинщині (1908–2008). Ж., 2008;

8. Сульська З. В., Іванова А. О. Духовні витоки Лугинщини. Коростень, 2009;
9. Костриця М. М., Костриця М. Ю. Житомирщина туристична: Краєзн. нариси. Ж., 2009;
10. Лукиша О. М. Літки // Світоч душі: Літ.-мист., краєзн. альманах. 2011. № 1;
11. Таргонський П. Краєзнавчі нотатки. Лугини, 2011;
12. Сульська З. В. Сільське господарство на Лугинщині (1920–2000 рр.). Лугини, 2012.

Бібліографічний опис:

Лугинський район / З. В. Сульська, В. В. Черняк// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2017. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-59010>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).